

ธรรมะแห่งชีวิต

ความงามแห่งชีวิต

งามแท้คืองามธรรมชาติ: งามใจ

พระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญาบัณฑิต

คุณธรรมเพื่ออยู่รอดจากความทุกข์ใจ.....๓

ความงามแห่งชีวิต.....๕

ความงามที่แท้คืองามธรรมชาติ: งามใจ.....๕

หลักธรรมเพื่อสร้างความงามแท้ชีวิต.....๖

กำเนิดธรรม คือกำเนิดที่ไถ่ถอน.....๑๒

ความงามแห่งชีวิต

ความงามที่แท้คืองามธรรมและงามใจ

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรม

และความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

.....

.....

ความงามแห่งชีวิต

งามแท้คืองามธรรมและงามใจ

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ISBN : 974 - 8417 - 25 - 7

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย : ธรรมสภา ๓๕/๒๗๐ จรัลสนิทวงศ์ ๖๒ บางพลัด กทม.

โทร. ๔๓๔๔๒๖๗, ๔๓๔๓๕๖๖ โทรสาร. ๔๒๔๐๓๗๕

สารบัญ

คุณธรรมเพื่ออยู่รอดจากความต่ำทางจิตใจ	๓
นามและรูป : ส่วนประกอบของชีวิต	๔
ความงามแห่งชีวิต	๕
ความงามที่แท้คืองามธรรมและงามใจ	๕
หลักธรรมเพื่อสร้างความงามแก่ชีวิต	๖
มีความอดทน สงบเสงี่ยม	๗
ทำบุญกรรม คือทำหน้าที่ให้ถูกต้อง	๑๒
มีความตื่นตัว ว่องไว และก้าวหน้า	๑๓

ความงามแห่งชีวิต

ความงามที่แท้คืองามธรรมและงามใจ

ปาฐกถาธรรม โดย
พระธรรมโกศาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ)

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังธรรมตามสมควรแก่เวลา

เมื่อวานนี้ ได้ไปที่สถาบันการศึกษาเรียกว่า 'ราชมงคล' นักเรียนสอบได้ปริญญา มีการปัจฉิมนิเทศ เลยนิมนต์พระไปพูดเพื่อให้เขาได้เกิดความสำนึกในความเป็นบัณฑิต ก็พูดให้เขาฟังว่า... ที่เราได้มาประชุมกันในวันนี้ เพื่อรับความรู้ความเข้าใจบางเรื่องสำหรับไปต่อสู้กับปัญหาชีวิต เพราะว่าเมื่อเรียนอยู่แล้วยังต่อสู้ไม่เท่าใด เพราะมีคนหนุนหลังอยู่ คนที่หนุนหลังอยู่ก็คือ คุณพ่อ คุณแม่ ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่เรา ผู้เป็นนักเรียนนักศึกษา

พอจบการศึกษา ได้ปริญญา คุณพ่อคุณแม่ก็สบายใจ แต่สบายใจไม่นาน ยังเป็นทุกข์ต่อไป เป็นทุกข์เพราะว่าลูกได้ปริญญาแล้วยังไม่มีงานทำ ไม่ใช่พอได้ปริญญาปุ๊บก็ได้งานปั๊บเมื่อไหร่ งานมันก็หายาก คนมันมาก ถ้าใครเก่งก็เอาไป ใครไม่เก่งก็ต้องรอไปก่อน เป็นเรื่องที่สร้างความทุกข์ เป็นปัญหาอยู่เหมือนกัน

บัณฑิต : ผู้รักษาตัวรอด

พวกเราที่ได้ปริญญาแล้วเขาเรียกว่า 'บัณฑิต' แปลว่า ผู้รักษาตัวรอด รักษาตัวรอดจึงเรียกว่าเป็นบัณฑิต เป็นบัณฑิตแล้วเอาตัวไม่รอดก็มีเหมือนกัน บางที่เป็นถึงขั้นติดอกติดใจ แต่ยังไม่รอด เพราะพละยกปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอารมณ์ ตามสิ่งแวดล้อม ไม่มีธรรมะเป็นเครื่องประคับประคองใจ เพราะศึกษาแต่วิชาการที่จะเอาไปทำมาหากิน แต่ไม่ได้ศึกษาวิชาการในเรื่องเกี่ยวแก่ชีวิตของตนอย่างแท้จริง จึงไม่มีเครื่องมือสำหรับควบคุมตัวเอง ก็เลยไหลไปตามอารมณ์ ตามสิ่งแวดล้อม

ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด... นี่เป็นคำพูดของคนโบราณพูดตักไว้ ไม่ให้หยิ่งในความรู้ ไม่ให้เมาความรู้ ไม่ให้หลงในความรู้มากเกินไป แล้วจะเอาตัวไม่รอด คือเอาตัวไม่รอดพ้นไปจากความตกต่ำทางจิตใจ มีตัวอย่างอยู่ถมไป สมัยก่อนมีน้อย เพราะคนมีความรู้น้อย แต่เดี๋ยวนี้คนมีความรู้มาก เรียกว่าท่วมหัวท่วมหู แต่

เอาตัวไม่รอด มืออยู่ถมไป อันนี้ก็ต้อรู้จัก 'ความเป็นบัณฑิต' ของเราไว้ว่า "บัณฑิตต้องรู้จักรักษาตัวให้รอด"

คุณธรรมเพื่ออยู่รอดจากความต่ำทางจิตใจ

การที่จะรักษาตัวให้รอดพ้นจากความตกต่ำทางจิตใจ มันต้องเป็นบัณฑิตอีกแบบหนึ่ง คือ เป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรม เพราะความเป็นบัณฑิตที่ขาดคุณธรรมนั้น เอาตัวไม่รอด เพียงแต่มี 'ความรู้' นี้มันไม่พอใช้ แต่ต้องมี 'คุณธรรม' คู่กันกับความรู้

'บัณฑิต' ในทางภาษาบาลี จึงแปลว่า ผู้รู้จักรักษาตัวรอด คือ รู้จักประคับประคองตัวเองให้รอดพ้นจากปัญหาในชีวิตประจำวัน มีอะไรเกิดขึ้นก็รู้จักแก้ไขปัญหา การที่รู้จักแก้ไขปัญหาก็เพราะมีธรรมะเป็นเครื่องมือ

เราทั้งหลายที่เป็นบัณฑิต ส่วนมากคงจะเป็นพุทธบริษัท เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา แต่เคยถามตัวเองบ้างหรือเปล่าว่า... เราเป็นชาวพุทธขนาดไหน... เรามีความเชื่อถูกต้องตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือเปล่า... เรามีแนวคิดการกระทำถูกต้องตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือไม่... เราใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้าเอามาเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของเราหรือเปล่า

บางทีอาจจะไม่เคยคิดอย่างนั้น เพราะไม่ได้ศึกษาและสนใจ ที่ไม่สนใจเพราะนึกว่าไม่จำเป็นแก่ชีวิต เรามีความรู้หา

อาหารใส่ท้องได้ หางเงินเอามาใช้ได้ มันก็พอแล้ว นึกได้แค่นี้ก็เรียกว่านึกเพียงด้านวัตถุ นึกแต่เรื่อง 'กาย' ฝ่ายเดียว ไม่นึกถึงด้านของ 'จิตใจ'

นามและรูป : ส่วนประกอบของชีวิต

คนเราไม่ได้มีแต่เพียงร่างกาย แล้วเรียกว่ามีชีวิต แต่เรามีใจอยู่ในร่างกายนี้ด้วย ในภาษาของธรรมะเรียกว่า 'รูปนาม' หรือ นามรูป, 'นาม' ก็คือใจ 'รูป' ก็คือร่างกายทั้งหมด

รูป คือ สิ่งสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า สัมผัสได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น และกาย สิ่งนั้นเรียกว่าเป็นรูป รูปนี้เป็นวัตถุที่เกิดขึ้นจากการประกอบของธาตุต่างๆ ไหลไปตามอำนาจของการปรุงแต่ง เมื่อส่วนประกอบยังพร้อมก็ยังเป็นรูปร่างอยู่ได้ ถ้าส่วนประกอบไม่พร้อมก็จะเกิดอาการวิปริตผิดปกติ คือ เจ็บไข้ได้ป่วยไป โรคภัยไข้เจ็บก็เกิดขึ้น ถ้าเป็นโรคร้ายก็อาจถึงแก่ความตาย ถ้าเป็นโรคที่ไม่หนัก ก็พอจะรักษาได้ถ้ารีบรักษา ถ้าปล่อยไว้โดยประมาทก็หนักเหมือนกัน แล้วอาจจะถึงตายได้ นี่เป็นเรื่องของร่างกาย

พระพุทธเจ้าสอนให้เราเข้าใจว่า... อะไรๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา นั้น มันเกิดมาจากใจ คือ ใจคิดแล้วจึงพูด จึงทำ จึงอย่างนั้น จึงอย่างนี้ด้วยประการต่างๆ จึงถือว่าใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ในเรื่องอะไรๆต่างๆของชีวิต แต่ว่าคนเราให้ความสนใจ

แก่ 'ใจ' น้อย ให้ความสนใจแก่ 'ร่างกาย' มาก บรรดาสรรพสิ่ง
ทั้งหลายที่โรงงานประดิษฐ์ขึ้น ล้วนแต่เป็น 'เครื่องประกอบกาย'
ทั้งนั้น ไม่มีโรงงานไหนประดิษฐ์ 'เครื่องประกอบใจ' เพราะเครื่อง
ประกอบใจไม่ใช่วัตถุ แต่เป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นในใจ สิ่งนั้นเราเรียก
ว่า 'ธรรมะ'

ความงามแห่งชีวิต

คนเราจึงต้องมีธรรมะเป็นหลักครองใจ ถ้าไม่มีธรรมะเป็น
หลักครองใจ ใจก็จะไม่สมบูรณ์ เรียกว่าผิดปกติ เมื่อจิตผิดปกติ
การพูดก็ผิดปกติ การกระทำก็ผิดปกติ การคบหาสมาคมอะไรต่างๆ
มันก็ผิดปกติไปหมด เพราะฐานมันเสีย สิ่งที่เกิดมาจากฐานที่เสีย
มันก็เสียตามไปด้วย อันนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

อาตมาใครขอเตือนบัณฑิตทั้งหลายว่า... อย่ามัวแต่ตกแต่ง
ร่างกาย แต่งตลกแต่งใจของตนด้วย การแต่งใจนั้น ต้องเอาศีลธรรม
คำสอนของพระพุทธเจ้า มาเป็นเครื่องตกแต่งใจ ถ้าเรามีศีลธรรม
ชีวิตก็จะดีขึ้น

ความงามที่แท้คืองามธรรมและงามใจ

คนที่รักษาความงามทางใจนั้น จะไม่วุ่นวาย ไม่ตื่นเต้นต่อ
สิ่งที่ได้ประสบพบเห็น ไม่วิตวิต โดยมากเห็นอะไรก็วิตวิต

กระตุ้จะโรวอย่างนั้น อย่างนั้นไมใช่สมบัติของผู้ดี มีคุณธรรม ผู้ดี นั้นเขานั่งเฉยๆ ดูด้วยอาการที่สุภาพเรียบร้อย ไม่แสดงอาการ ตื่นเต้นลึงโลดกับลึงเหล่านั้น เวลาได้ก็ไม่ได้ใจจนเป็นลมไป เวลา เสียใจก็ไม่ได้เสียใจจนเป็นลม แต่มีปัญหาว่า ถึงได้ก็อย่างนั้น ไม่ได้ก็อย่างนั้น มันเรื่องสมมตินั่นเอง มีพื้นฐานปัญญาทางจิตใจ รู้ว่าอะไรเป็นอะไรถูกต้อง แล้วไม่ตื่นเต้นในลึงเหล่านั้น เรียกว่ามีความอดทน ไม่แสดงอาการออกมาอกหน้า

หลักธรรมเพื่อสร้างคววมงามแก่ชีวิต

มีพระพุทธรูปชิตอยู่บพหนึ่งกล่าวไว้ว่า นะ อัจจาจะจ้ง บัณชิตา ทัสสะยันติ แปลว่า บัณชิตย่อมไม่แสดงอาการขึ้น-ลง คือ ไม่ 'ขึ้น' ในเรื่องยินดี ไม่ 'ลง' ในเรื่องยินร้าย คนเรามักจะ 'ขึ้น' ในเมื่อกระทบลึงที่พอใจ อะไรที่เราพอใจ ภาษาธรรมะเรียกว่า อិฏฐารมณั แปลว่า อารมณัที่ขึ้นใจ พอใจดีใจนั้นมันมักจะ 'ขึ้น' อนิฏฐารมณั คือ อารมณัที่ไม่นำพอใจ มักจะ 'ลง' หน้าเหี้ยวหน้า เห้าง หน้าชิต หน้าเซียว แสดงอาการอย่างนั้น แสดงว่าจิตใจไม่มั่นคง แต่คนที่มีจิตใจมั่นคงนั้น จะวางเฉยในลึงเหล่านั้น ไม่แสดงอาการอะไร นับเป็นลักษณะของบัณชิต คือไม่แสดงอาการ 'ขึ้น-ลง' กับลึงเหล่านั้น

มีความอดทน สงบเสงี่ยม

การที่เป็นอย่างนั้น ก็เพราะมีการฝึกฝนมานาน ในเรื่องความอดทน ความอดทนมันเกิดเพราะการบังคับตัวเอง ควบคุมตัวเอง เอาอะไรมาคุม? ก็เอา 'สติปัญญา' นั้นแหละมาคุมไว้ สติคอยคุมไว้ ปัญญาคอยคุมไว้ แล้วก็ไม่ต้องแสดงอาการอะไร ทำบ่อยๆ จนชินเป็นปกตินิสัย อะไรมากระทบก็เฉยได้ ไม่ว่าจะป็นฝ่ายยินดี ยินร้าย ก็ไม่ต้องแสดงอาการ อย่างนี้เรียกว่าความอดทน คนที่มีน้ำอดน้ำทน นั้นแหละเป็นผู้งามแท้ จิตใจมั่นคง

เพียงอดทนอย่างเดียวไม่พอ ท่านบอกว่าต้อง เสงี่ยม... โสร็จจะ คือ ควบคุมประสาทของตัวเองได้ ไม่ให้แสดงอาการ เช่น ปากสั่น มือสั่น หน้าแดง หูแดง อะไรอย่างนี้ เรียกว่าไม่มีความเสงี่ยม ไม่มีความสงบเสงี่ยม ผู้ที่มีความสงบเสงี่ยมนั้น ไม่แสดงอะไร ที่ไม่แสดงอะไรก็เพราะรู้ทันรู้เท่าต่อสิ่งนั้นทันท่วงที สติมาทัน ปัญญาตามมาทันที เลยไม่ต้องแสดงอาการอะไรในเรื่องที่เขาแสดงกัน

ชาวโลกเขาแสดงอย่างไร บัณฑิตจะไม่แสดงอย่างนั้น จะควบคุมอารมณ์ไว้ได้ ไม่แสดงอาการอะไร อย่างนี้เขาเรียกว่ามีธรรมะ เป็นเครื่องประดับ... งามแท้ คือ งามใจ เพราะมีขันติ มีความสงบเสงี่ยม

ธรรม ๒ ข้อนี้ เขาเรียกว่า ทำให้งาม

มีระเบียบและวินัย

เมื่อตะกั้้นหลวงพ่อเข้ามาในห้องเรียน ได้เห็นว่า พวกเรา
ยังไม่ค่อยจะเรียบร้อย เลยพูดกับอาจารย์ว่า “ยังเป็นเด็กกันอยู่...
ยังเป็นเด็ก”

อาจารย์ก็ไม่เข้าใจบอกว่า “จบปริญญาแล้วหลวงพ่อ...พวก
นี้ อายุ ๑๗-๒๐ ปีแล้ว”

“อายุมันมาก แต่ว่าจิตใจยังเป็นเด็ก ดุชิ... เวลาเข้าห้อง
เจี้ยวจ้าวๆเหมือนกับนกเข้รัง” เวลานกกลับรังนี้มันเจี้ยวจ้าว ไก่
ขึ้นร้านก็เจี้ยวจ้าวพอสมควร

อันนี้คือผลของการอบรมที่โรงเรียน เราอบรมไม่ดีพอ บางที่
โรงเรียนอนุบาล...อบรมดี พอถึงชั้นประถม...ไม่ดีเท่า ไปมัธยม...ยิ่ง
ไปกันใหญ่ พออุดมศึกษา...ไปเลย ไม่ตลอด อบรมไม่ตลอด เพราะ
นึกว่าโตแล้ว ไอ้ที่นึกว่าโตแล้วนี้เสียหาย มันโตจริง คือร่างกายมัน
โต แต่ใจมันไม่เติบโต เพราะเราไม่ได้อบรมให้เขารู้สึกผิดชอบชั่วดี
แล้วก็คุยกันดั่งลั่นไปหมด เหมือนนักเรียนทุกๆไปที่คุยกันอย่างนั้น

นานๆจะเห็นนักเรียนเข้าชั้นเรียบร้อยสักแห่ง เช่น โรงเรียน
วิชาวุฒิชัย นีเขาเข้าห้องประชุมเรียบร้อย เดินมาเป็นแถว จาก
สำนักที่พัก คณะนั้น คณ่นี้ แล้วเดินเรียบร้อย ไม่ตีหลังกัน ไม่จี้
สีข้างกัน ไม่เตะกันกัน ที่อื่นมักจะทำอะไรๆ คนข้างหลังต่อยคน
ข้างหน้าบ้าง เตะบ้าง จี้บ้าง หยอกล้อกันไปตลอดทาง

แต่ที่โรงเรียนวชิราวุธเขาเรียบร้อย เดินเรียบร้อย เคยเห็น เขานิมนต์ไปเทศน์ แต่เขาเทศน์วันอาทิตย์ เลยไปไม่ได้ ไปทีเดียว บอกว่า “อาตมามาครั้งเดียวพอ ได้เห็น ได้รู้แล้วว่า สภาพของโรงเรียนนี้เป็นอย่างไร สมพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระดำริตั้งโรงเรียนแบบนี้ขึ้น”

ท่านไปอยู่อังกฤษ ไปเห็นโรงเรียนแบบอังกฤษ เขาเรียกว่า ‘บับลิสกุล’ เป็นโรงเรียนกินนอน เขาฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัยตามแบบของคนอังกฤษ คนอังกฤษเขามีระเบียบมีวินัยมาก เขาก็ฝึกเด็กของเขาอย่างนั้น แล้วก็เรียบร้อย

เข้ามาในที่ประชุม...เงียบ ไม่มีพูดกันเลย ทุกคนนั่งเงียบ พอถึงเวลาประชุมมาพร้อมกัน แล้วก็มีความลุกขึ้นมาไหว้พระสวดมนต์ สวดมนต์แบบนักเรียน เขาสวดกันได้ทุกคน พอถึงเวลาพระขึ้นเทศน์ มีธรรมาส์แบบโบราณ อาตมาก็ขึ้นนั่งบนธรรมาส์ให้ศีล ตั้งนะโม แสดงธรรม นักเรียนก็ฟังกันไปจนกระทั่งจบ เป็นที่ประทับใจ

ไปเทศน์ที่โรงเรียนตำรวจ ที่วิภาวดีนี่ เข้าห้องประชุมก็เหมือนเด็กนักเรียน เลยบอกผู้บังคับบัญชาว่า “เจริญพร...ให้พวกนี้ออกไปเข้าแถวใหม่ แล้วเข้ามาใหม่ เข้ามาให้เรียบร้อย ให้มันนำดูสักหน่อย” เขาก็เรียกไปเข้าแถวใหม่ แล้วเข้ามาเป็นระเบียบเรียบร้อย คือคนที่ฝึกนี้ไม่สนใจ ไม่สนใจความมีระเบียบวินัย

ระเบียบ...วินัยนี่ เป็นฐานใหญ่ของประเทศชาติ ประเทศ

ชาติต้องมีระเบียบวินัย ชาติต่างๆที่มีความเจริญก้าวหน้าที่เป็นหลัก เป็นฐานมั่นคงนั้น เราศึกษาดูแล้ว ว่าเคร่งในระเบียบวินัยมาก คนอังกฤษถือระเบียบวินัยเหลือเกิน คนเยอรมันก็มีระเบียบวินัย คนญี่ปุ่นก็มีระเบียบวินัย แต่ คนฝรั่งเศสไม่เหมือนคนอังกฤษ หรือ คนเยอรมัน มักจะเอะอะมะเทิง ชอบพูดจายกใหญ่ กร๊อกแกร๊กๆ อยู่ตลอดเวลา

พูดให้นักศึกษาฟังว่า...“เราต้องฝึกกันใหม่ ฝึกความเป็นระเบียบเรียบร้อย เราเป็นบัณฑิตรุ่นใหม่ ออกไปแล้ว ช่วยกันเป็นบัณฑิตให้สมศักดิ์ศรี ให้มีระเบียบมีวินัย แต่งเนื้อแต่งตัวให้เรียบร้อย อย่าแต่งให้มันโลดโผนโจนทะยานเกินไป มันสิ้นเปลืองเงินด้วย แล้วก็ไม่ต้องมั่วค่าใช้จ่าย” ก็บอกเขาไปอย่างนั้น ให้รู้จักคุณค่าของความเป็นบัณฑิตมันอยู่ที่อะไร?

รู้ถึงคุณค่าของเวลา

แล้วก็พูดต่อไปถึงเรื่องว่า สิ่งบกพร่องที่เราจะต้องช่วยกันแก้ไขในบ้านเมืองของเรามีอะไรบ้าง? เรื่องแรกก็คือ เรื่องเวลา เพราะปรากฏว่า นักศึกษามาหลังจากเปิดการประชุมแล้วหลายคน อันนี้เรียกว่าไม่ตรงต่อเวลา เรื่องเวลานี้พระพุทธเจ้าท่านสอนมาก... สอนไว้มาก เช่น สอนให้คิดบ่อยๆ ให้พระภิกษุสงฆ์คิดบ่อยๆ ให้อุบาสกอุบาสิกาคิดบ่อยๆ คิดว่า เวลาล่วงไป...ล่วงไป บัดนี้ทำอะไร

อยู่...?

ทำไมให้คิดอย่างนั้น ก็เพื่อให้รู้ว่า เวลาเป็นของมีค่าสำหรับชีวิต เวลา...มีปกติผ่านไปๆอยู่ตลอดเวลา เวลา...ไม่อยู่นิ่ง เวลามันเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงของเวลาก็เกิดจากโลกมันหมุน โลกที่เราอยู่นี้มันไม่ได้อยู่นิ่ง มันหมุนอยู่ตลอดเวลา เมื่อโลกหมุนทำให้เกิดเวลา เกิดกลางวัน เกิดกลางคืน แล้วก็ชอยลงไปเป็นชั่วโมง เป็นสัปดาห์ เป็นปี เป็นวินาที เป็นนาฬิกา เป็นชั่วโมง เป็นวัน เป็นสัปดาห์ เป็นเดือน เป็นปี นี่เรื่องของเวลา

เวลาเกิดขึ้นก็เพราะโลกมันหมุน แล้วเมื่อโลกหมุนไปนั้น ไม่ได้หมุนแต่เวลา มันพาเราไปด้วย จุดเราไปด้วย เหมือนกับกระแสน้ำที่ไหลมาจากที่สูงเวลาฝนตก มันไม่ได้มาแต่น้ำ แต่เอากวาด เอาทราย เอาดิน เอาใบไม้ เอาอะไรๆติดน้ำมาด้วย จึงเห็นว่าน้ำหลังฝนตกมันขุ่นขี้ แล้วมีอะไรๆติดมาด้วยเยอะเยอะ เวลาจึงเหมือนกับกระแสน้ำที่ผ่านไป ไม่ได้ผ่านไปแต่น้ำ แต่ว่าจุดคร่ำสรรพสิ่งทั้งหลายไปด้วย

เมื่อชีวิตของเราเป็นไปตามเวลาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าจึงสอนให้คิดว่า... เวลาสว่างไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่... ก็เพื่อให้สำนึกว่า เราไม่ได้เกิดมานิ่งเฉยๆ เดินเฉยๆ หรืออยู่เฉยๆ แต่เราเกิดมาเพื่ออะไร?... เกิดมาเพื่อหน้าที่ หน้าที่ก็คือธรรมะ... จำไว้ให้ดี... ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือธรรมะ เราเกิดมาเพื่อปฏิบัติธรรมะ การ

ปฏิบัติธรรมะ ก็คือการปฏิบัติหน้าที่

นักศึกษาทุกคนได้ปฏิบัติธรรมะ คือ การศึกษาสำเร็จเรียบร้อยมาแล้ว ที่ได้สำเร็จนั้นก็เพราะเอาธรรมะมาประกอบการเรียน คือ เรียนด้วยใจรัก เรียนด้วยความขยัน เรียนด้วยความเอาใจใส่ เรียนด้วยการคิดค้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ

พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้คิดบ่อยๆถึงเรื่องเวลา แล้วรีบใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ต้องทำงานทำการตามหน้าที่ เรามีหน้าที่อะไรก็ต้องทำหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์ ให้เรียบร้อย เป็นนักศึกษา ทำหน้าที่นักศึกษา เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นอะไรก็ทำหน้าที่ให้ดี ให้ถูกต้อง ถ้าเราทำหน้าที่ถูกต้องก็เรียกว่า... เราประพฤติธรรม เราทำหน้าที่ไม่ถูกต้องก็เรียกว่า เราไม่ประพฤติธรรม

ทำถูกต้อง คือทำหน้าที่ให้ถูกต้อง

คนใดประพฤติธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครองผู้นั้นให้เจริญก้าวหน้า ผู้ใดไม่ประพฤติธรรม ธรรมะก็ย่อมทำลายอยู่ในตัว เพราะธรรมะนั้นให้ผลทั้งสองอย่าง ให้ผลเป็นความทุกข์ก็ได้ เป็นความสุขก็ได้ สิ่งที่ให้ผลเป็นความทุกข์ เขาเรียกว่า 'อธรรม' 'ธรรมะ' กับ 'อธรรม' ให้ผลต่างกัน คือ ธรรมะ...ทำคนให้เจริญ อธรรม...ทำคนให้เสื่อม เราอยู่ด้วยอะไร ถ้าอยู่ด้วยธรรมะ เราก็เจริญ ถ้าอยู่ด้วยอธรรม คือ ไม่มีธรรมะ ไม่สนใจธรรมะ เราก็เสื่อม ชีวิตไปไม่รอด

มีสัจจะ ชื่อตรงต่อสิ่งที่ถูกต้อง

ท่านจึงสอนให้เป็นคนมีสัจจะ หมายความว่า ให้ชื่อตรงต่อสิ่งที่ถูกต้อง เช่น เรานับถือพระพุทธศาสนา เราก็มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ชื่อตรงต่อคำสอนของพระองค์ ไม่กวดแกว่ง ไม่ทรยศ ไม่เบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อย่างนี้เขาเรียกว่า มีสัจจะ มีความจริงใจ ทำอะไรก็ทำจริง มันก็เจริญก้าวหน้า

จึงขอให้เราที่เป็นบัณฑิตได้ช่วยกัน ไปอยู่ที่ไหนก็ทำตนให้เป็นตัวอย่างในเรื่องเวลา ในเรื่องหน้าที่การงาน อย่าทำเล่นๆ งานของประเทศชาติไม่ใช่ของเล่น อย่าพูดเหมือนกับนักการเมืองว่า ‘เล่นการเมือง’ มันไม่ได้... ‘เล่น’ การเมืองไม่ได้ ต้อง ‘ทำหน้าที่’ ของนักการเมืองให้สมบูรณ์ ให้เรียบร้อย

บัณฑิตที่แท้จริง จึงต้องทำอะไรทำจริง ช่วยกันแก้ไขให้ ‘เวลา’ ที่เราจะเอามาใช้นั้น เป็นประโยชน์แก่เรามากขึ้น หัดเป็นคนตรงต่อเวลา บัณฑิตต้องรู้จักชื่อตรงต่อเวลา อันนี้ก็สำคัญอันหนึ่งที่ประเทศไทยเรายังไม่ค่อยจะเรียบร้อย

มีความตื่นตัว ว่องไว และก้าวหน้า

อีกประการหนึ่ง อยากจะขอฝากไว้ เราเป็นคนไทยยังบกพร่อง คือยังไม่ ‘ตื่นตัว’ ยังไม่ ‘ว่องไว’ ยังไม่ ‘ก้าวหน้า’ เท่าที่

ควร ไม่ตื่นตัว ไม่ร้องไห้ ไม่ก้ำกัหน้าในหน้าที่ ในการงาน เราจึง
เสียเปรียบประเทศอื่น ชาติอื่น เพราะเราตื่นช้า ตื่นช้าแล้วก็ยังไม่
ไม่ค่อยจะร้องไห้ในการทำหน้าที่ ไม่คิดก้ำกัหน้า นึกว่าเท่านี้ก็พอ
แล้ว นี่เป็นนิสัยดั้งเดิมที่ติดมา เพราะภูมิประเทศอำนวย

เมืองไทยเรานี้อำนวยให้เกิดความเชื่องช้า ไม่กระตือรือร้น
เพราะดินฟ้าอากาศมันก็พอดีๆ ไม่หนาวเกินไป หนาวนี้มันช่วยให้
ลุกขึ้นทำงานทำการ เพราะนั่งอยู่เฉยๆมันหนาว ฉะนั้น คนเมือง
หนาวร้องไห้ทั้งนั้น ฝรั่งเศสทุกประเทศร้องไห้ เดินเหินร้องไห้ กระฉับ
กระเฉง ญี่ปุ่นที่อยู่ที่หนาว ก็ร้องไห้ กระฉับกระเฉงเหมือนกัน คน
อินเดียอยู่ในที่ร้อน ไม่ค่อยจะร้องไห้เท่าใด พม่า... ไทยก็เหมือน
กัน มาในแนวเดียวกัน อยู่ในโซนเดียวกัน ฉะฉายๆซาๆอย่างนั้น
แหละ ธรรมชาติมันช่วย

เหมือนชาติญี่ปุ่น เป็นคนเอเชียเหมือนกัน แต่อยู่ในโซน
หนาว อากาศหนาว หิมะตกทั่วประเทศ แผ่นดินเขาก็มีน้อย
ธรรมชาติไม่ค่อยจะอำนวยเท่าใด จึงต้องต่อสู้มาก ชีวิตของเขาจึง
เป็นนักต่อสู้ มีสภาพตื่นตัว ร้องไห้ ก้ำกัหน้า อยู่ตลอดเวลา เขา
ปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าในข้อนี้

คนไทยเรานั้น ดูเหตุการณ์แล้วยังไม่เข้าหลักการ ยังขาด
ความตื่นตัว ร้องไห้ ก้ำกัหน้ากันอยู่ จึงขอให้เราได้ช่วยกันคิด ช่วย
กันแก้ไขตัวเราแต่ละคน ไปทำงานที่ไหนก็ช่วยแก้ไขผู้ร่วมงานทุกคน
ให้มีลักษณะตื่นตัว ร้องไห้ ก้ำกัหน้า

คำว่า 'ต้นตัว' หมายความว่า พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ เราต้องรู้ว่าหน้าที่ของเราคืออะไร ชั่วโมงนี้จะทำอะไร ชั่วโมงต่อไปจะทำอะไร วันนี้มีงานอะไรที่สำคัญที่จะต้องกระทำก่อน เราต้องรู้ เมื่อรู้แล้วก็ต้องรีบและพร้อมที่จะทำสิ่งนั้น ใครมีหน้าที่อะไรก็ต้องพร้อม

มีแผนการดำเนินชีวิต

คนไม่พร้อม ทำอะไรไม่ได้ประโยชน์ ประเทศชาติก็จะไม่ก้าวหน้า เพราะไม่พร้อมในเรื่องที่จะทำ มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ไม่พร้อมที่จะแก้ไข เพราะขาด 'การวางแผน' ว่าเราจะทำอะไร คนเราต้องวางแผนชีวิตว่าจะทำอะไร ช่วงระยะนั้นทำอะไร จากนั้นไปทำอะไรบ้าง

พอแก่ตัวหน่อยก็วางแผนว่าพักบ้าง เช่น อายุมากแล้วก็เลิกฝ่ายบริหาร เราไม่เป็นแล้ว ไม่เป็นสมภารแล้ว ไม่เป็นอะไร ถ้าจะเป็นก็เพียงแต่ว่า...สอนคน เมื่อคนมาหาก็สอน ว่างๆก็ไปสอนที่อื่นบ้าง ไม่มีข้อผูกพัน เรียกว่า 'เกษียณ' บ้างเหมือนกัน

วางแผนไว้... เวลาเท่านั้น ล่าออกจากความเป็นสมภารแล้วก็อยู่ตามหน้าที่ ไม่ใช่ไม่ทำอะไร แต่ทำตามความสบายใจ ไม่ต้องบริหารคน ไม่ต้องบริหารวัด บริหารสถานที่...ไม่ยาก สร้างเสนาสนะ...ไม่ยาก บริหารคน...ยุ่งจริงๆ คนนี้มันยุ่ง ไม่ว่าจะที่ไหนยุ่งกับคนมันลำบาก

คน...ไม่เหมือนกัน คือไม่เอาไหนก็มี ที่ไม่เข้าเรื่องก็มี ฉลาดเกินตัวไปก็มี รู้มาก ทำอะไรเกินตัว เกินคำสั่งของหัวหน้าไป ก็มี มันหลายแบบทำให้เกิดปัญหา ต้องใจเย็น สมภารต้องใจเย็น ต้องมีเหตุผล ต้องอดทน องค์กรนั้นจะเอาอย่างนั้น องค์กรนี้จะเอาอย่างนี้ ก็มาพูดว่า 'ต้องอย่างนั้น ต้องอย่างนี้'

ถ้าเราเป็นคนที่ไม่มีการบังคับควบคุม ก็ว่าไปตามอารมณ์ องค์กรนั้นว่าอย่างนั้น...เอา องค์กรนี้ว่าอย่างนี้...เอา เลอะเทอะหมด ต้องเฉยๆ ใครว่าอะไรก็ "เดี๋ยวก่อน...ค่อยๆ ค่อยๆ จัดไป"

บางที่ไม่ต้องจัดอะไร...มันก็หายไปเอง อยู่ๆไปมันก็หายไปเอง แล้วก็ยอมกันเอง เรื่องมันก็เรียบร้อย ถ้าทำตามทุกอย่างมันก็ไม่ได้ เป็นผู้ใหญ่บางที่มันก็ต้องโง่เสียบ้าง เฉยๆ ไม่รู้ไม่ชี้ หูตึงเสียบ้าง ตาบอดเสียบ้าง ไม่เอาใจใส่เสียบ้าง ให้เขาได้เห็นผลของตัวเอง ว่าทำผิดเป็นอย่างไร ภาระเยอะ... เป็นสมภารนี่ภาระเยอะ หลวงพ่อเป็นสมภารนี่ภาระเยอะ ถ้าเป็นนักเทศน์อย่างเดียวสบายใจมาก ไปเทศน์เสร็จแล้วกลับมาอนสบาย

อยู่เชียงใหม่สบายมาก เพราะไม่ต้องบริหารอะไร โยมบริหารเสร็จ โยมเป็นสมภารเอง จัดสร้างโน่นสร้างนี่ เงินของแกไม่ต้องบอกใคร ไม่ต้องมีฎีกาอะไร แกทำเรื่อง เราไม่ว่าอะไร แกจะทำอะไรก็ได้ วางแผนเอง เรามีหน้าที่ไปสอน กลับมาพอเข้าไปบริเวณวัด...สบาย สงบเงียบ นั่งเขียนหนังสือสบาย คนก็ไม่มารบกวน เพราะว่ามันไกลคน นั่งเขียนหนังสือได้ ๒-๓ ชั่วโมง

พอเป็นสมภาร... ไม่ได้ เดี่ยวคนมา พอจะเขียนอะไร... โยม
มา วางที่เขียนไว้ โครงการเดิมมันก็ลิมไปแล้ว ต้องตั้งต้นเขียนใหม่
จะพักสักหน่อยเดี่ยวโยมมา คือโยมก็มาตามเวลาของโยม เราจะ
พักก็ไม่ได้ ต้องลุกขึ้นไปปรับหน้าญาติโยม

เดี๋ยวนี้โยมมากันมาก ไม่ใช่มาทำอะไร... มาอนุโมทนา เอา
สตางค์มาให้ ไม่ได้พัก ฉันทเพลแล้วนึกว่าจะงีบสัก ๒๕ นาที แต่ว่า
เปิดประตูไว้ให้มองเห็นคนที่มา หลับตาไป... เดี่ยว เอ๊ะ! โยมมา
แล้ว ยังไม่ทันได้หลับเลย แล้วมันก็ซึ่มๆ เชื่องๆ ไปตลอดวัน ปัญหา
เยอะ เป็นสมภารมันมีเรื่อง แต่ว่าเราเป็นแล้วก็ต้องเป็นให้มันถูกต้อง
ต้องสำนึกว่าเป็นหน้าที่ อย่าเบือหน่าย อย่าอิดหนาระอาใจ ทำไป
ตามหน้าที่ มีหน้าที่อะไรทำไปตามหน้าที่ อย่าเบือหน่าย ทำให้
เรียบริ้อย

พวกเราที่เป็นบัณฑิตต่อไปก็ต้องทำหน้าที่ ตามความรู้
ความสามารถ ต้องทำด้วยวิธีดีในตัว ว่องไว ก้าวหน้า ต้องวางแผน
ทำงาน วางแผนชีวิตให้เรียบริ้อย เงินทองที่ได้มาก็ต้องวางแผนเก็บ
บ้าง ใช้จ่าย ลงทุนบ้าง ทำอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์, อย่าต้องเป็น
หนี้ใครๆ เพราะการเป็นหนี้เขาก็คือการไปสมัครเป็นข้าเขานั่นเอง
ไปเป็นทาสเขา ไม่ได้เรื่องอะไร แต่ว่านักธุรกิจมันต้องกู้เขาบ้างตาม
สมควร แต่กู้แล้วต้องเอามาใช้ให้มันเจริญงอกงาม ไม่ใช่กู้มาทำ
เล่นๆ ล้มแล้วก็เที่ยวหนี อย่างนั้นมันก็ไม่ได้ ต้องทำอย่างนั้นชีวิต
จึงจะเรียบริ้อยก้าวหน้าเป็นไปด้วยดี

ทุกคนเป็นบัณฑิตแล้วต้องรู้จักรักษาตัวรอด ให้มีความซื่อสัตย์ รู้จักบังคับตัวเอง ให้มีความอดทน ให้มีความเสียสละอยู่ตลอดเวลา แล้วในการทำงานนั้นต้องทำด้วยสติปัญญา อย่าทำเพื่อเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ ไปอยู่ที่ไหนอย่าคอร์รัปชั่น อย่ากินสินบน

เมืองไทยเราปัจจุบันนี้คอร์รัปชั่นแพร่หลาย กลายเป็นเรื่องทั่วไปแล้ว คนที่ไม่คอร์รัปชั่นกลายเป็นมนุษย์แปลกประหลาดแล้วเขาหาว่าเป็นคนโง่งนะ ที่เป็นคนสัตย์ซื่อเนะ เขาหาว่าโง่งง่าแต่ตุ๋นปุปลาไปเลย แต่คนไหนที่โกงเก่งก็ว่า "เอ้อ! ใอันี่มันฉลาด มันหาเงินเก่ง" แต่ว่าเอาตัวไม่รอด คนที่หาเงินด้วยความไม่สุจริตนั้นเอาตัวไม่รอด ตกต่ำ ไม่ถาวร มีเงินใช้ก็ไม่ตลอด บางทีพอเกษียณอายุก็หมดแล้ว ไม่พอกิน ไม่พอใช้ ไม่ถึงลูก ไม่ถึงหลาน

คนที่ทำงานสุจริต หากินในทางศีลในทางธรรมนั้น ของเขามันคงถึงลูกถึงหลาน เพราะสิ่งใดที่ได้ง่ายมันก็ง่ายง่าย เงินที่ได้มาง่ายๆ...ง่ายง่าย พวกคอร์รัปชั่นนี่จ่ายเงินเปลือง เพราะคนนั้นให้คนนี้ให้ ก็จ่ายกันใหญ่ แต่คนที่ทำงานเก็บหอมรอมริบ ไม่ค่อยใช้ เพราะรู้สึกว่าจะจะสะสมได้ ๑ บาท ๑๐ บาท นี่แสนเชิญ เลยไม่ค่อยใช้ ชีวิตก็ประหยัดอดออม กินอยู่แต่พอดี...สบายๆ อันนี้เป็นข้อคิด

กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

ปาฐกถาธรรม เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

งามร่างกาย	ภายนอก	เพียงแพรพรรณ
ไม่กี่วัน	ร่วงโรย	ตามสังขาร
งามภายใน	ด้วยศีลธรรม	จึงอยู่นาน
มิเลือกกาล	หนุ่มหรือแก่	งามแน่เอย

การพิมพ์หนังสือธรรมะเป็นอนุสรณ์และที่ระลึก นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ที่คงอยู่นานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญกรรมทาน คือการให้ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ จึงได้ชื่อว่ามีส่วนร่วมในการเผยแพร่วรรณ อันจักอำนวยประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน ธรรมสภาขอกราบเรียนเชิญท่านผู้มีอุปการะคุณ และชมหนังสือพระพุทธศาสนา ได้ทุกวันที่...ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ๒-๖ ริมถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๑๖๐๔, ๔๔๑๑๙๑๗

ท่านที่ประสงค์มิได้ศึกษาหรือจัดพิมพ์เป็นธรรมทาน โปรดติดต่อที่.....

ธรรมสภา ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทร (๐๒) ๔๔๑๑๕๓๕, ๘๘๘๗๙๔๐ โทรสาร ๔๔๑๑๕๘๘

974-8417-25-7

โปรดช่วยสมทบค่าจัดพิมพ์ในราคาเล่มละ ๑๐ บาท

การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง การรับธรรมะและนำไปปฏิบัติย่อมชนะการรับทั้งปวงเช่นกัน